

De la tradició mil·lenària a produc

■ Del subsol català se n'extreuen uns 1.800 milions de litres d'aigua mineral, que representa una cinquena part del total estatal aproximadament

■ Les marques catalanes Font Vella i Vichy Catalan han estat durant molt de temps entre les aigües més consumides tant a Catalunya com a l'Estat

David Valero i Carreras
Barcelona

A Catalunya, la cultura de l'aigua medicinal és molt antiga; tant, que en època romana ja existien termes per poder gaudir de les aigües calentes que brollaven del subsol. Indrets com Caldes de Montbui (amb vuit balnearis a mitjan segle XIX), la Garriga (amb sis establiments a finals del XIX) o Caldes de Malavella (tot un ecosistema vinculat a la cultura de l'aigua) són la continuïtat en els temps actuals d'aquells vells banys romans. Però la composició química d'algunes d'aquestes aigües també les feia molt adients per al consum, de manera que ara fa cent anys es va encetar un mercat que avui dia ocupa molts metres lineals dels supermercats, el de les aigües minerals envasades. Segons fonts oficials, el 2023 el volum d'aigua mineral extreta del subsol català va ser d'uns 1.800 milions de litres —aproximadament una cinquena part del total estatal—, el que va generar un negoci de 350 milions d'euros.

La utilització d'aigües de característiques especials procedents de fonts repartides per tota la geografia catalana es perd en la nit dels temps, però el seu ús comercial s'enceta a finals del segle XIX, i un cas molt recordat és el del doctor Modest Furest Roca (1852-1939), que el 1880 va tenir la idea d'explorar comercialment les aigües de Caldes de Malavella i que una dècada més tard va registrar una marca que encara perdura, la de Vichy Catalan. No gaire lluny d'allà, a les Guilleries, en la dècada dels anys deu del segle XX un personatge singular conegut com Jaumet del flabiol (Jaume Traverries Riera, 1871-1955) va començar a distribuir en cànirs aigua d'una font local com a manera de guanyar-se la vida. El brollador d'on procedia l'aigua es deia Font Vella, ubicat a Sant Hilari Sacalm, que amb els anys es convertiria en la marca d'aigua mineral més coneguda i consumida del país.

Sens dubte, si fem un recull de les principals marques d'aigua que podem trobar avui dia als supermercats catalans, les esmentades Vichy Catalan i Font Vella hi han de tenir un lloc d'honor, però no són pas les úniques, com veurem més endavant. La primera d'elles, Vichy Catalan, continua sent una empresa de caràcter independent i fami-

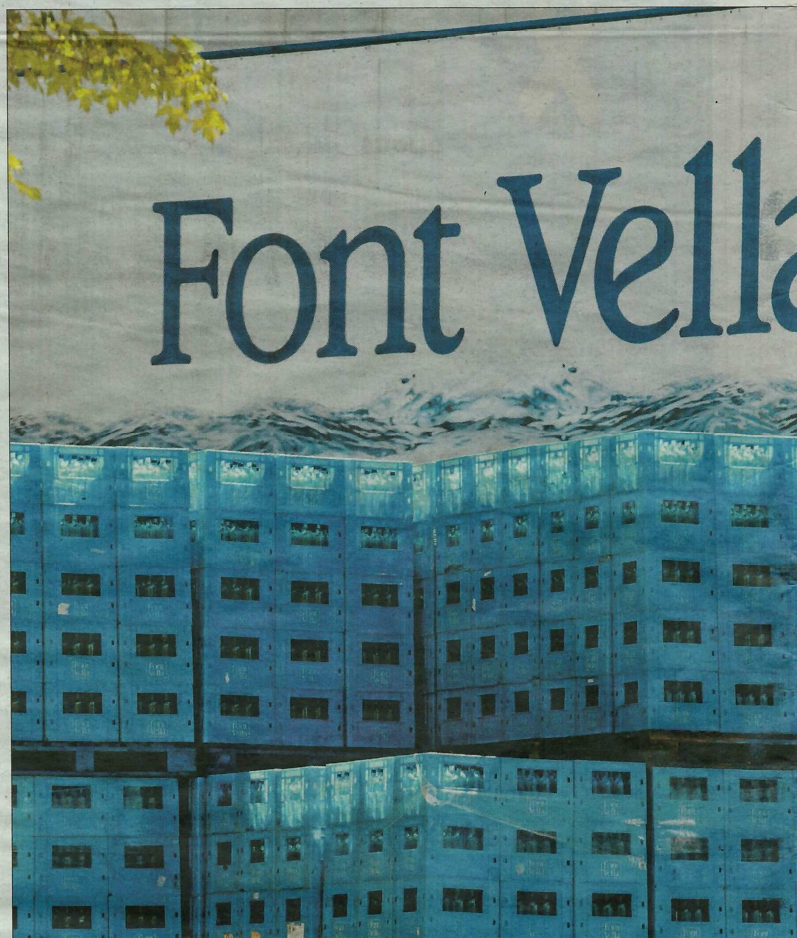
liar que té els seus orígens en l'empresa del doctor Furest, de qui hem parlat abans. La principal empresa del hòlding, Premium Mix Group, és la que agrupa bona part del negoci d'aigües minerals, i el 2024 va facturar prop de 162 milions d'euros, amb uns beneficis de gairebé 4 milions. La companyia matriu, SA Vichy Catalan, està presidida per Irene Renart Montalat, membre de la quarta generació de la principal família propietària. A banda de la marca emblemàtica, el grup també és titular d'ensenyes com Font D'or, Mondariz, Monte Pinos, Malavella o Font del Regàs, i fins a una vintena en total. I amb les aigües envasades no s'acaba l'imperi de Caldes de Malavella, perquè també

Diverses empreses d'altres sectors han entrat al segment de les aigües minerals

exploten l'hotel balneari Vichy Catalan, a la mateixa localitat de la Selva, un establiment de luxe en un paratge incomparable.

L'altre de les marques amb què obriem aquest text és Font Vella, avui dia en mans de la multinacional francesa d'origen català Danone. Aquesta empresa d'aigua, nascuda en una font de Sant Hilari Sacalm, és probablement la més coneguda del país i tradicionalment ha encapçalat els rànquings de vendes tant a Catalunya com a l'Estat espanyol. Forma part de la cartera de productes de Danone des del 1973, quan la multinacional BSN (nom de Danone en aquells moments) va adquirir-ne una primera participació. Abans d'això i durant molts anys, Font Vella va ser una societat independent, però més tard, el 1969, es va fusionar amb la firma Explotación de Balnearios y Aguas Minerales, SA (Ebamsa), i com deïem, des dels anys setanta Danone en forma part del capital. Més endavant veurem com entre finals de la dècada dels vuitanta i començament dels noranta va resistir un intent d'abordatge per part del gegant francès Perrier, amb final feliç per als catalans.

La marca de Sant Hilari no és l'única que és propietat de Danone, perquè els francesos també són titulars de Lanjarón i Fonter. La segona d'aquestes marques ja formava part de l'antiga Ebamsa, però

A dalt, caixes de Font Vella apilades. Al costat, imatge de la planta embotelladora de Vichy Catalan, a Caldes de Malavella. A sota, instal·lacions de l'empresa Font Agudes ■ QUIM PUIG / ACN

Lanjarón és una integració molt més recent, i és que van adquirir-ne una primera participació del 50% l'any 1993, però no van fusionar-la amb Font Vella fins al 2006. L'any 2024, els ingressos de Font Vella van ser de 196 milions d'euros, amb un resultat positiu de prop de 2 milions.

Si la multinacional dels iogurts s'ha fet un forat rellevant en el mercat de les aigües, qui tampoc no podia faltar en aquest sector és la xocolatera suïssa Nestlé, que també és propietària d'algunes marques importants. Les seves ensenyes a Catalunya són Viladrau, Aquarel, San Pellegrino i Perrier (aquestes dues darreres són carbonatades), totes elles ben conegudes. En el cas concret de Viladrau, qui més qui menys recorda l'eslògan "si us plau, Aigua de Viladrau", que va fer fortuna en la dècada dels noranta. Per la seva banda, Perrier va ser una adquisició feta el març del 1992, quan els suïssos van aconseguir arrabassar el negoci a la família Agnelli, propietaris de Fiat i del Juventus de Torí. Uns mesos abans, Giovanni Agnelli havia llançat una OPA (oferta pública d'adquisició) per aconse-

guir el control del màxim accionista de Perrier, que era una societat de la família franco-grega Mentzelopoulos, però el bloc francòfon va reaccionar i entre Nestlé, Danone (BSN en aquell temps) i el banc Indosuez van aconseguir reconduir l'operació. Al final, un pacte entre tots els implicats, inclòs Agnelli, va deixar la històrica marca en mans de Nestlé. La torna per als italians van ser els vins Chateau Margaux —de gran prestigi— i un bon grapat de propietats immobiliàries a París, tot plegat procedent del patrimoni dels Mentzelopoulos. Això sí, en els nostres dies l'aigua mineral és un segment de negoci de Nestlé amb data de caducitat, perquè ja fa temps que la multinacional helvètica va fer públic que dins el seu full de ruta hi ha la venda de Nestlé Waters, que és la divisió que agrupa totes les marques en l'àmbit internacional. Molt probablement, el comprador del negoci serà un fons d'inversió, i no sembla que la decisió final hagi de trigar gaire temps. L'expectativa de la companyia és obtenir uns 5.000 milions d'euros en la transacció.

Un altre dels jugadors impor-

te de supermercat

tants del sector és, curiosament, la cervesera catalana Damm, propietària de marques com Veri, Fuente Liviana, Pirinea o Font Major. L'adquisició de Veri (anteriorment, Aguas de San Martín de Veri) es va encetar l'any 1999, quan van comprar-ne dos terços del capital, i va concloure sis anys més tard en quedar-se la resta de les accions, que estaven en mans de la família Knörr, nissaga basca que eren els antics propietaris de la beguda refrescant Kas (van vendre el negoci a la multinacional Pepsico l'any 1991). Per la seva banda, en aquell mateix any, el 2005, Damm va aconseguir el control total de Fuente Liviana. Es tractava de l'inici de l'era de la diversificació de la cervesera, que avui també és propietària de Cacaolat i de la cadena de restauració Rodilla. Una altra ensenya de prestigi dins de les aigües envasades que Damm va intentar integrar en els seus negocis va ser Solán de Cabras, però després de comprar part del capital (dos terços), va acabar tirant la tovallola enmig de conflictes judicials amb els anteriors propietaris.

Però Damm no és l'única cer-

sera amb interessos al món de l'aigua mineral, perquè les seves rivals Mahou-San Miguel i Estrella Galicia també hi estan situades. La firma madrilenya va comprar precisament Solán de Cabras, de la qual acabem de parlar, el 2011, quan aquesta era en mans de la companyia de vins i licors Osborne, que al seu torn l'havia adquirida el 2003, només dos anys després que Damm hagués renunciat a controlar aquesta firma originària de Conca. El grup Mahou-San Miguel té una segona marca d'aigua per cobrir el mercat de les aigües amb gas, com és Sierra Natura. Per la seva banda, Estrella Galicia, una empresa propietat de la família Rivera, té dins el seu catàleg la històrica marca gallega Cabreiroá, en una adquisició que van completar l'any 2006, quan van aconseguir el 50% del capital que encara no controlaven. Havien dut a terme una primera incursió en l'accionariat dotze anys abans. Altres marques de la cervesera són Agua de Cuevas (des del 2010), Fontarel (des del 2015) i Auara, però amb escassa presència als lineals dels supermercats catalans.

Qui també ha volgut tenir un peu

posat en el món de les aigües és la multinacional de refrescos Coca Cola, una de les marques més poderoses del món. En aquest cas, l'ensenya que explota és Aquabona, que prové de fonts a Galícia, Aragó, Castella i Lleó, i el País Valencià. És important destacar la procedència de l'aigua, perquè aquesta empresa va patir una crisi reputacional molt greu el 2004, quan es va fer públic que l'aigua que comercialitzava al Regne Unit no era més que aigua de l'aixeta filtrada, però venuda a un preu molt més alt que el cobrava el sistema UK Water, format per les concessionàries de la distribució d'aigua en aquell país. Altres marques menys conegudes que també tenen al catàleg són Kristal (aigua de Seltz) i Vilas del Turbón.

Una firma molt coneguda en el sector de l'alimentació que també és propietària d'una empresa d'aigua envasada és Pascual, molt celebrada com a marca de llet. L'ensenya que tenen al seu catàleg és Bezoya, una de les de més difusió, fruit de les seves grans inversions en publicitat. La marca va néixer fa poc més de mig segle, quan Tomás Pascual –fundador de l'empresa lle-

Combinació familiar i d'empreses grans

El sector de les aigües minerals és una combinació d'empreses familiars amb gran tradició i arrelament, i de grans companyies que, procedents d'altres sectors –sobretot de les begudes– han volgut fer-s'hi un forat per ampliar l'oferta als seus clients i també per ocupar més espais als lineals dels supermercats. D'aquestes darreres, cal assenyalar el cas de Nestlé, que ha iniciat el camí invers posant a la venda el seu negoci internacional d'aigües, i que molt previsiblement anirà a parar a les mans d'un gran fons d'inversió. L'entrada de Nestlé en el sector, mitjançant la compra de la prestigiosa Perrier, va ser molt sonada i va implicar un pacte final amb altres gegants, com eren la francesa Danone i el grup del magnat italià Giovanni Agnelli, que va estar a punt de ser-ne el propietari.

tera –va comprar una deu a la província de Segòvia.

Per acabar aquest repàs, tornem a Catalunya, on trobem dues marques molt arrelades i també amb presència habitual als punts de venda, com són Aigua de Ribes i Sant Aniol. La primera d'elles pertany a la firma Fontaga, de la família Deulofeu. En són els propietaris des de l'any 1977. L'etiqueta dels envasos destaca per la presència molt visual de les quatre barres. La denominació prové de la ubicació de la font d'on s'extreu l'aigua, que és a Ribes de Freser (Ripollès). El 2024 van tenir uns ingressos propers als 20 milions d'euros, amb un benefici d'1,5 milions. El màxim responsable de l'empresa és Jordi Deulofeu Serrat, que també és el propietari de la meitat del capital; l'altra meitat és en mans del seu fill, Jordi Deulofeu Ball-Llobera. El 2011 van adquirir una planta a Caldes de Malavella que fins aleshores era propietat de Nestlé Waters, la divisió d'aigües de la multinacional de la xocolata. La compra va representar l'entrada de Ribes en el segment de l'aigua amb gas, a través de la marca Sant Narcís. Fa alguns anys, la família Deulofeu va entrar al capital d'una companyia més petita, Aigües Minerals de Caldes de Boi, tradicionalment vinculada a la família Ankli (fundadors, el 1934, de l'empresa d'electrònica Aismalibar).

Tens havia quedat per al final, no pas amb menor importància, l'ensenya Sant Aniol, que des del 1993 envasa aigua procedent de l'aqüífer Sant Aniol, a la Garrotxa. De totes les aigües que hem vist, aquesta és l'única que pot presumir de tenir origen volcànic. L'any 2024, l'empresa va facturar uns 8,5 milions d'euros, amb un petit marge positiu. El màxim executiu de la companyia és Andreu Galindo Blanch, mentre que la propietat correspon a la societat Hijos de José Bassols, el holding de la família Feliu Bassols. Aquesta nissaga és de les més conegudes de la Garrotxa i fa ben poc va traspassar un dels seus membres amb més presència als mitjans, Ana Maria Lajusticia Bergasa, química i nutricionista que durant molts anys va fer campanya en favor del consum de magnesi a través de la seva pròpia marca. Va morir a finals del 2024 amb més de cent anys. La seva neboda havia saltat a les planes de tots els diaris ara fa uns trenta-cinc anys, però per un motiu gens agradable, i és que es tractava de Maria Àngels Feliu Bassols, la farmacèutica d'Olot que va ser víctima d'un segrest de rècord pel que fa a la durada. Era la filla de Tomàs Feliu de Cendra (1918-2005), empresari vinculat al Banc dels Pirineus, a Curtidos Bassols i a la companyia elèctrica Bassols Energía. Més tard, la família també va ser accionista de Fersa Energías Renovables, una companyia dedicada a l'explotació de parcs eòlics que quan estava al caire de la fallida va ser comprada per Audax, la firma de José Elías Navarro. El fill de Tomàs Feliu –i germà de la farmacèutica– va estar vinculat també al club de futbol de la comarca Unió Esportiva Olot. ■

Més d'un segle d'aventures empresarials

■ El sector de les aigües minerals no és ni molt menys exempt de les lluites empresarials acarnissades que es viuen en altres indústries

David Valero i Carreras
BARCELONA

Podria pensar-se que el sector de l'aigua mineral és un món més aviat tranquil, però res més lluny de la realitat, perquè, com succeeix en qualsevol altre mercat, és ple de lluites pel poder. Abans hem vist el cas de la compra de Perrier per part de Nestlé, que va venir després d'una lluita aferrissada entre els helvètics i la totpoderosa família Agnelli, amb Danone com a convidat de luxe, però aquesta no és l'única guerra en què la marca de l'etiqueta verda s'ha vist implicada. Alguns anys abans que Nestlé en fos el propietari, Perrier va intentar un assalt del tot hostil a Vichy Catalan, el desenllaç del qual va trigar anys. El 1988 els francesos van adquirir el 6,6% del capital de la firma catalana per a sorpresa de la resta d'accionistes, que tenien un pacte de sindicació en vigor. El pacte obligava que els accionistes de Vichy Catalan que volguessin vendre abans havien d'ofrir els títols a la resta d'accionistes. Per saltar aquesta obligació, els accionistes discolts havien venut la seva part del capital als seus cònjuges, i aquests, sentint-se lliures de l'obligació d'ofrir les accions a la resta dels propietaris, van vendre lliurement a Perrier. La resta d'accionistes no van reconèixer mai aquesta venda com a realitzada, malgrat les queixes dels francesos, i van dur la situació a la justícia. Després de tres anys de disputes i de pressions intenses per part de Perrier, el 1991 la justícia va decidir anul·lar la compravenda perquè contravenia el pacte de sindicació. Durant el conflicte, els francesos van intentar convèncer a la resta dels accionistes que venguessin els seus paquets argumentant que amb l'arribada del mercat únic europeu, el 1993, Vichy Catalan no tindria res a fer contra un gegant com ells. Trenta-cinc anys després, la firma catalana continua existint i essent rendible, mentre que Perrier és a punt de patir el segon canvi d'accionista majoritari del període. La història de la rivalitat entre les dues empreses no és pas una qüestió sorgida als vuitanta o noranta, perquè molt abans, en els anys posteriors a la fundació de Vichy Catalan, els francesos ja van portar a la justícia la denominació de l'empresa catalana

i van aconseguir que els de Caldes de Malavella no poguessin distribuir el seu producte al país veí.

Abans també hem parlat de l'adquisició d'Aguas de Lanjarón per part de Danone, realitzada parcialment el 1993, quan la multinacional del iogurt va comprar el 50% del capital al seu propietari del moment, que curiosament era la Societat General d'Aigües de Barcelona, avui coneguda com a Agbar. I més estrany encara era l'anterior propietari de la firma granadina, perquè es tractava de la petroliera Cepsa. Per entendre com una companyia d'aigua mineral va acabar en mans d'un dels gegants del petroli cal viatjar fins a finals dels setanta, quan es va produir una gran crisi bancària al mercat espanyol. L'any 1979, un dels bancs que va haver de ser intervingut per les autoritats estatals va ser el Banco de Granada, que tenia un petit grup industrial format per l'estació d'esquí de Sierra Nevada, l'empresa de saques de plàstic per a runa Condepols, una explotació ramadera i també Aguas de Lanjarón. Un cop feta la intervenció i un primer sanejament, el gener 1981, el Banco de Granada va ser adjudicat al Banco Central, un dels set grans i que presidia el mític Alfonso Escámez López (1916-2010), de qui sempre es recorda que va encetar la seva carrera com a grum del banc i que a còpia d'anys va arribar a presidir-lo. A títol d'anècdota, cal assenyalar que mentre tot això passava es va produir un dels episodis més estranys de la història contemporània d'Espanya, com va ser l'assalt a l'oficina principal de Barcelona del Banco Central, el 23 de maig del 1981. Un cas que mai ha estat prou ben explicat i del qual les versions oficials semblen tenir llacunes injustificables. Per cert, aquella oficina bancària que durant 37 hores va tenir amb l'ai al cor tot un estat, és avui una botiga de roba de Primark.

Tornant a l'assimilació dels actius industrials del Banco de Granada per part del Central, cal dir que Aguas de Lanjarón va passar a dependre d'una de les principals filials de l'entitat, que era la petroliera Cepsa. D'aquí ve aquesta estranya relació. Com era d'esperar, el pas de Lanjarón per les mans de Cepsa no va durar més d'un lustre, perquè a les ganes de vendre del propietari s'hi va unir una oferta d'Agbar per

Ampolles d'aigua exposades en un supermercat a punt per ser venudes ■ ORIOL DURAN

comprar-la. En aquells moments qui dirigia la concessionària d'aigües era Ricard Fornesa Ribó (1981-2014), que anys més tard presidiria La Caixa.

Quan el 2006 Danone va decidir fusionar les seves dues marques emblemàtiques d'aigua, Font Vella i Aguas de Lanjarón, a Granada es va viure amb molt de dolor. Històricament, els granadins havien considerat que la firma de Sant Hilari era el seu rival etern i consideraven que existia un tipus de relació semblant a la que hi pot haver entre el Barça i el Real Madrid. Durant molts anys, aquesta empresa havia estat la tercera en discòrdia del panorama estatal, molt per darrere dels dos gegants catalans, Font Vella i Vichy Catalan.

Finalment, un altre cas avui dia oblidat, però que va ser un veritable terrabastall en el seu moment, va ser el de l'aigua Solares, líder indis-

cutible fins a finals dels setanta, amb quotes de mercat que depassaven el 50%. Aquesta aigua procedia de la font de Fuencliente de Solares, a Cantàbria. Després de la Guerra Civil, el balneari va començar a declinar, fins a haver de tancar el 1976. Però, en canvi, les vendes d'aigües envasades no paraven de créixer, fins que el 1975 va aparèixer un cigne negre a l'horitzó: una multa milionària de les autoritats per defectes en el procés d'envasament. Allò va ser només el preàmbul del que succeiria dos anys més tard, quan la Direcció General de Salut estatal va paraitzar la producció perquè es van trobar fongs i bacteris en algunes de les ampolles examinades. La Diputació de Cantàbria va quedar-se amb l'empresa per mirar de reflotar-la, però la marca ja estava destruïda i mai més no es va poder recuperar. ■